

Poradnik

Jak napisać wniosek aplikacyjny przystąpienia do programu Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) „Bezpieczne Wspólnoty”?

Niniejsze opracowanie zawiera wskazówki dla gmin zainteresowanych ubieganiem się o uznanie lub utrzymanie tytułu „Bezpiecznej Wspólnoty” za pośrednictwem Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia (WHO Collaborating Centre on Community Safety Promotion – WHO CCCSP)¹.

Dlaczego warto zostać „Bezpieczną Wspólnotą”?

Model „Bezpiecznej Wspólnoty” oparty jest na ciągłej, systematycznej i międzysektorowej promocji bezpieczeństwa. Działanie takie pozwala na zwiększenie poczucia bezpieczeństwa wśród mieszkańców gminy, a nawet zmniejszenia ponoszonych przez nią jak i samych mieszkańców kosztów, np. leczenia szpitalnego, czy składek ubezpieczeń, jak i zmniejszeniu liczby powodowanych przez urazy zgonów.

Desygnowane gminy będąc członkami Bezpiecznych Wspólnot uzyskują dostęp do krajowych i międzynarodowych zasobów informacji dotyczących zarówno działań praktycznych, jak i badań naukowych w zakresie poprawy bezpieczeństwa².

Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia (WHO CCCPS) posiada ponadto znane i rozpowszechnione logo, które może być bez ograniczeń używane przez desygnowaną gminę.

W zakresie zapobiegania urazom program „Bezpieczna Wspólnota” koncentruje się głównie na urazach powstałych w wyniku wypadków i przemocy oraz zapobieganiu samobójstwom. Oczywiście jest, że działania w zakresie promocji zdrowia stanowią jego fundament i częstokroć bardzo ułatwiają realizację zadań w zakresie zapobiegania urazom. Opracowując wniosek należy jednakże skupić się na działaniach ograniczających wypadki i urazy i te działania zostaną ocenione w ramach aplikacji oraz wizyt studyjnych poprzedzających desygnację.

Kryteria „Bezpiecznych Wspólnot”

Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia sformułowało sześć kryteriów, które muszą zostać spełnione aby uzyskać akceptację i stać się Bezpieczną Wspólnotą³. Kryteria te mają charakter międzynarodowy.

1 Rolę Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia pełni Oddział Medycyny Społecznej Wydziału Nauk o Zdrowiu Publicznym Instytutu Karolińskiego w Sztokholmie (*Karolinska Institutet, Department of Public Health Sciences, Division of Social Medicine, SE-171 76 Stockholm, Sweden*).

2 Pierwszą polską „Bezpieczną Wspólnotą” w październiku 2007 r. została gmina Tarnowskie Góry. Prace związane z przygotowaniem wniosku aplikacyjnego, niezbędnych badań naukowych i opracowania założeń programów realizowane były w latach 2006 – 2007 w ramach projektu Inicjatywy Wspólnotowej INTERRREG III B BSR EUROBALTIC II Projekt Ochrony Ludności (*Eurobaltic II – Civil Protection Project an BSR INTERREG III B Programme*), którego partnerem był Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach.

Spełnienie kryteriów polega na:

1. Utworzeniu infrastruktury opartej na partnerstwie i współpracy, zarządzanej przez międzyinstytucjonalny zespół odpowiedzialny za promocję bezpieczeństwa w swojej społeczności;
2. Prowadzeniu długookresowych, ciągłych programów obejmujących całą ludność bez względu na płeć, wiek, środowisko, jak i sytuacje, w których się znajduje;
3. Prowadzeniu programów adresowanych do grup i środowisk wysokiego ryzyka, a także programów promujących bezpieczeństwo w grupach szczególnie narażonych na zagrożenia;
4. Prowadzeniu programów dokumentujących częstotliwość urazów i ich przyczyny;
5. Opracowaniu wskaźników pozwalających na ocenę programów, działań i efektów zmian;
6. Bieżącym uczestnictwie w sieci Bezpiecznych Wspólnot na poziomie krajowym i międzynarodowym.

Wniosek aplikacyjny

Gmina, która chce przystąpić do sieci Bezpiecznych Wspólnot musi wystąpić z pisemnym wnioskiem do Instytutu Karolińskiego w Sztokholmie. Wniosek powinien być sporządzony w języku angielskim.

We wniosku aplikacyjnym należy:

- opisać jakie działania prowadzi gmina, w jaki sposób je realizuje, jaki jest cel realizowanych działań i kto jest ich adresatem,
- scharakteryzować programy zapobiegania urazom, zarówno te realizowane obecnie jak i planowane do realizacji w przyszłości; zagadnienia opisać należy w taki sposób, aby nawet osoby nieorientowane mogły zrozumieć ich sens,
- wskazać jakie są aspiracje, cele i działania gminy realizowane w zakresie wybiegającym ponad standardowe i wynikające z prawnych obowiązków działania (gmina nie może być desygnowana jeśli realizuje tylko zadania określone w prawodawstwie danego kraju),
- scharakteryzować istniejącą panoramę zagrożeń.

Przy opracowaniu wniosku pomocne może być zapoznanie się ze strukturą wniosków aplikacyjnych gmin, które już zostały desygnowane.

Wnioski takie można znaleźć na stronie internetowej Instytutu Karolińskiego w Sztokholmie, europejskiego Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia:

www.phs.ki.se/csp/safecom/default.htm

3 W maju 2008 Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia opracowało propozycje zmian dotyczących uszczegółowienia kryteriów oraz procedury przyjęcia / ponownego przyjęcia w poczet „Bezpiecznych Wspólnot”. Projekt obecnie znajduje się w fazie konsultacji. Z proponowanymi zmianami można zapoznać się na stronie internetowej: http://www.phs.ki.se/csp/pdf/guidelines/guidelines_for_sc_application20080515.pdf (w jęz. angielskim).

Aby prawidłowo opracować wniosek należy:

A. Opisać strukturę gminy, w tym:

- opisać strukturę demograficzną wspólnoty, wskazując występujące na terenie gminy zagrożenia.
- podać przykłady decyzji politycznych, aktów prawnych regulujących zagadnienie zapobiegania urazom podjętych przez lokalne lub regionalne samorzady.
- opisać strategiczny program dotyczący promocji bezpieczeństwa i zapobiegania urazom, opracowany przez podmioty współpracujące na poziomie lokalnym. Program powinien zawierać opis struktury zespołu oraz sposobu jego pracy i organizacji.

B. Opisać 6 wskaźników, według których realizowane są działania związane z zapobieganiem urazom. Opis powinien być tak szczegółowy jak to możliwe.

W zakresie kryterium nr 1 (istnienie infrastruktury opartej na partnerstwie i współpracy, zarządzanej przez międzyinstytucjonalny zespół odpowiedzialny za promocję bezpieczeństwa w swojej społeczności) **należy:**

- opisać organizację i strukturę (grupy robocze, zespół ds. zdrowia społecznego, itp.) międzyinstytucjonalnego zespołu odpowiedzialnego za koordynację, planowanie i zarządzanie zadaniami w zakresie promocji bezpieczeństwa w gminie. Należy opisać w jaki sposób zespół angażuje się i współpracuje z przedstawicielami organów administracji i samorządu lokalnego oraz organizacjami działającymi w sektorze służby zdrowia podczas działań związanych z promocją bezpieczeństwa i zapobieganiu urazom.
- opisać jak działają grupy robocze zespołu i wskazać zakres odpowiedzialności poszczególnych jej członków, np. przedstawiciele urzędu gminy, służby zdrowia, organizacji pozarządowych takich jak: Czerwony Krzyż, organizacje sportowe, także mass mediów i organizacji zrzeszających dzieci i rodziców.
- opisać jak wspólnota zapewnia prawidłową organizację działań w przedmiotowym zakresie.

W zakresie kryterium nr 2 (prowadzenie długookresowych, ciągłych programów obejmujących całą ludność bez względu na płeć, wiek, środowisko i sytuację, w których się znajduje) **należy:**

- opisać w jaki sposób gmina w przyszłości zapewni stałą i trwałą pracę w ramach sieci Bezpiecznych Wspólnot.
- opisać działania jakie gmina podejmuje w ramach programu uwzględniające obie płcie, wszystkie przedziały wiekowe, środowiska i potencjalne sytuacje zagrożenia.
- istotnym jest aby opisać podstawowe działania prewencyjne.
- opisać wszystkie działania (projekty) w ramach programu i sposób ich realizacji.
- określić w jakim czasie powyższe działania będą realizowane.

W zakresie kryterium nr 3 (prowadzenie programów adresowanych do grup i środowisk wysokiego ryzyka, a także programów promujących bezpieczeństwo w grupach szczególnie narażonych na zagrożenia) **należy:**

- podać przykłady zagrożonych grup społecznych wśród dzieci, młodzieży, ludzi starszych i osób z niskim poziomem wykształcenia bądź bez wykształcenia.
- podać przykłady środowisk wysokiego ryzyka, np. dom, szkoła, obiekty sportowe, ruch drogowy.
- opisać jak we wspólnocie identyfikowane są grupy i środowiska wysokiego ryzyka.
- wskazać jakie grupy i środowiska z grupy ryzyka gmina traktuje priorytetowo i dlaczego.
- przedstawić terminy w jakich będą realizowane działania.
- opisać jak w realizację programu zostały zaangażowane te grupy (w myśl zasady, że o programach musi wiedzieć lokalna społeczność, a nie tylko pracownicy gminy).

W zakresie kryterium nr 4 (prowadzenie programów dokumentujących częstotliwość urazów i ich przyczyny):

Lokalne dane na temat wypadków są podstawą do efektywnego zapobiegania urazom. Rejestracja urazów może być prowadzona w szpitalach, przychodniach (także pogotowiach dentystycznych), szkołach, ośrodkach opieki nad osobami starszymi, w jednostkach Policji.

Należy tu:

- opisać jak gromadzona i rozpowszechniana jest wiedza na temat promocji bezpieczeństwa, bezpiecznych zachowań i zapobiegania urazom.
- opisać jak dokumentowane i używane są dane na temat przyczyn wypadków, grup wysokiego ryzyka i zagrożonych środowisk i jaki postęp uczyniono w kontekście czasowym.

W zakresie kryterium nr 5 (opracowanie wskaźników pozwalających na ocenę programów, działań i efektów zmian) **należy:**

- opisać co funkcjonuje dobrze i daje dobre efekty, zamierzenia, które będą kontynuowane, a także te, które wymagają zmian. Przeprowadzić analizę korzyści, jakie przynosi rejestracja wypadków i urazów.
- opisać sposób w jaki prowadzona jest ewaluacja efektów, podejmowanych działań i programów.
- opisać jak wykorzystywane są wyniki prowadzonej ewaluacji i w jaki sposób wyniki te wykorzystywane są podczas ciągłego podnoszenia jakości promocji bezpieczeństwa i zapobiegania wypadkom.
- opisać, czy zmienił się wzorzec urazów i ich częstotliwość oraz czy i jak zmieniły się postawy ludzi, ich zachowania oraz czy podniósł się poziom świadomości na temat ryzyka urazów.

W zakresie kryterium nr 6 (opracowanie wskaźników pozwalających na ocenę programów, działań i efektów zmian):

Dla Bezpiecznej Wspólnoty bardzo ważne jest, aby brać udział we współpracy na poziomie krajowym i międzynarodowym jak i organizowanych konferencjach. Bezpieczna Wspólnota powinna również sama organizować konferencje i seminaria oraz utrzymywać kontakty międzynarodowe w zakresie promocji programów jak i sposobów ich realizacji. **Należy tu:**

- opisać jak gmina będzie uczestniczyć i współpracować z krajowymi i międzynarodowymi członkami sieci Bezpiecznych Wspólnot.

Wniosek aplikacyjny

Opracowany wniosek należy przesłać do Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia na adres mailowy koordynatora:

moa.sundstrom@sll.se

Ostateczna wersja wniosku powinna wpłynąć do Instytutu Karolińskiego na co najmniej 6 miesięcy przed planowanym terminem desygnacji.

Wniosek podlega weryfikacji przez ekspertów Instytutu Karolińskiego w Sztokholmie i jeżeli zostanie zaakceptowany to można rozpocząć uzgadnianie terminu desygnacji z WHO CCCSP.

Wizyta studyjna

Przedstawiciele Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia – Wydziału Nauk o Zdrowiu Publicznym Instytutu

Karolińskiego w Sztokholmie przeprowadzą wizytę roboczą w gminie celem zweryfikowania wniosku aplikacyjnego. Podczas wizyty uczestnicy zapoznają się z realizowanym w gminie programie prewencji urazów.

W czasie wizyty przedstawiciele Instytutu Karolińskiego należy zorganizować ich spotkania z osobami odpowiedzialnymi za realizację programu w gminie, członkami grup roboczych, przedstawicielami władz samorządowych na poziomie lokalnym i regionalnym oraz zaprezentować podejmowane przez gminę działania (lub przynajmniej część z nich).

Desygnacja

Po wizycie studyjnej Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie pod patronatem Światowej Organizacji Zdrowia decyduje o desygnacji danej gminy. Czasami potrzebne jest dokonanie pewnych zmian we wniosku, sporadycznie może zaistnieć potrzeba powtórnej wizyty przedstawicieli Instytutu Karolińskiego.

O podjętej decyzji WHO powiadamia gminę.

Ceremonia desygnacji

Następnym krokiem jest zaplanowanie uroczystości desygnacji. Zazwyczaj jest ona organizowana w ramach swego rodzaju konferencji. Podczas ceremonii podpisywana jest umowa pomiędzy wspólnotą a Centrum Współpracy w zakresie Propagowania Bezpieczeństwa w Społeczeństwie WHO o współpracy w sprawie promowania rozwoju lokalnego bezpieczeństwa. Po podpisaniu umowy gmina staje się Bezpieczną Wspólnotą. Na konferencję połączoną z desygnacją gminy należy zaprosić przedstawicieli innych wspólnot⁴.

Logo, bannery i znaczki

Logo, bannery i znaczki można zamówić w w Instytucie Karolińskim (WHO CCCPS) poprzez koordynatora:

*Coordinator
Moa Sundstrom
Karolinska Institute
WHO CCCSP
Institution for Public Health
Dept. on Social Medicine
Norrbacka 2tr.
SE-171 76 Stockholm, Sweden*

Koszty

Desygnacja na Bezpieczną Wspólnotę wiąże się z pewnymi kosztami. Gmina ponosi koszty wizji lokalnej, ceremonii desygnacji i opłat administracyjną. Wysokość poszczególnych opłat można znaleźć na stronie internetowej Instytutu Karolińskiego (WHO CCCSP):

www.phs.ki.se/csp

Ofertę flag, znaczków i odznak zamówić można na stronie internetowej pod ww. adresem.

4 Przykładowy plan uroczystości można znaleźć na stronie internetowej Instytutu Karolińskiego:
http://www.phs.ki.se/csp/who_safe_communities_member_en.htm.

Co dzieje się po desygnacji?

WHO CCCSP jest w trakcie tworzenia regionalnych centrów certyfikujących. Centra te będą w przyszłości monitorowały działalność Bezpiecznych Wspólnot i udzielały niezbędnej pomocy desygnowanym Bezpiecznym Wspólnotom. Ponadto będą one współpracowały z centrami badawczymi, informowały władze i zainteresowane gminy o aktualnościach dot. Bezpiecznych Wspólnot. Planowane jest również utworzenie regionalnych stron internetowych z informacjami o desygnacjach i gminach zainteresowanych przystąpieniem do sieci Bezpiecznych Wspólnot.

Redesygnacja

Po upływie 5 lat Bezpieczna Wspólnota wysyła nowy wniosek aplikacyjny do WHO CCCSP celem utrzymania prawa do kontynuowania członkostwa w sieci Bezpiecznych Wspólnot. Nowy wniosek musi być równie szczegółowy jak pierwszy oraz zawierać informacje co się działo w okresie pięciu lat po desygnacji w zakresie zapobiegania wypadkom i urazom oraz promocji bezpieczeństwa.

Informacja w Internecie

Po desygnacji danej gminy na Bezpieczną Wspólnotę na stronie internetowej CCCPS WHO zostaną umieszczone informacje na temat gminy i realizowanych przez nią programów⁵, tak aby wszyscy mieli do nich dostęp i mogli wykorzystać sprawdzone, dobre praktyki. Informacje te powinny stanowić skrót zawartości wniosku aplikacyjnego.

Dr Bo Henricson

Arjeplog, 26 stycznia 2007 r.

Wersję polską opracowano
w Wydziale Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego
Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach
w sierpniu 2008 r.

5 Informacje o uczestnictwie w sieci „Bezpiecznych Wspólnot” przez gminę Tarnowskie Góry znaleźć można na stronie internetowej: http://www.phs.ki.se/csp/safecom/tarnowskie_gory.htm (w jęz. angielskim).